

Nr 51

Utlåtande i anledning av väckta motioner angående viss instruktion för åtgärder vid trafikolyckor.

I de likalydande, till allmänna beredningsutskottet hänvisade motionerna I: 125 av herrar *Strandberg* och *Isacson* och II: 169 av herr *Oskarson m. fl.* föreslås att riksdagen måtte hemställa, att Kungl. Maj:t ville låta utarbeta en kortfattad instruktion med det innehåll som i motionerna antytts att utsändas med bilskattekvittot.

I motionerna anföres att många av dem som dödats i trafiken skulle ha kunnat räddas om sakkunnig hjälp anlät i tid eller om medtrafikanter omedelbart kunnat ingripa på rätt sätt.

I ett stort antal fall är trafikskadan i sig själv inte dödande, men trafikanten drabbas av en chock som stänger andningsvägarna på så sätt, att tungan förlamas och faller tillbaka eller att blod och slem täpper till luftvägarna. **En enkel åtgärd från en medtrafikanter sida skulle ibland vara tillräcklig för att uppehålla den skadades liv till dess att sakkunnig hjälp anländer.**

Det skulle enligt motionärernas mening vara värdefullt om i alla bilar funnes en mycket kortfattad instruktion om vilka åtgärder man bör vidtaga när en trafikskadad är medvetlös. Det torde vara lämpligt att en sådan instruktion automatiskt får medfölja bilskattekvittot.

Utskottet har inhämtat yttrande över motionerna från medicinalstyrelsen och rikspolisstyrelsen.

Medicinalstyrelsen anför bl. a. att styrelsen tillsatt en särskild katastrofkommission för att öka beredskapen vid större katastrofer i fredstid.

I fråga om omhändertagandet av skadad på olycksplatser är, framhåller styrelsen, de viktigaste åtgärderna att tillse att den skadades andningsvägar hålles fria, att de yttre blödningarna hämmas och att vid behov andningen understödjes.

Flera samstämmiga undersökningar har visat riktigheten i motionärernas uppfattning att ett effektivt omhändertagande på olycksplatsen skulle förbättra utsikterna för många skadade att överleva.

Medicinalstyrelsen redogör vidare för åtgärder som vidtagits för att förbättra sjuktransporttjänsten, inkluderande omhändertagandet av skadade på platsen för olycksfall samt anför följande.

Från och med den 1 januari 1965 har medicinalstyrelsen överinseendet över det vägbundna sjuktransportväsendet samt sjukvårdshuvudmännen ansvaret för att en ändamålsenlig organisation för sjuktransporter finnes

inom vederbörande sjukvårdsområde. För att biträda sjukvårdshuvudmännen vid fullgörandet av denna uppgift har medicinalstyrelsen anställt en konsult.

Tidigare byggdes ambulanserna som snabbtryckningsfordon, varvid man sökte kompensera bristen på möjlighet att ge kompetent medicinsk vård med en många gånger alltför snabb, skadlig framfart. Man har numera övergått till bättre konstruerade och utrustade ambulanser av skåpvagnstyp med plats och utrymme för vård av den skadade. Den personal, som medföljer ambulanserna, måste ha erforderlig utbildning i denna olycksfallsvård. Den rådande bristen på läkare och sjuksköterskor gör det icke möjligt att taga dessa kategorier i anspråk för att medfölja vid utryckningarna. Bl. a. därför har man påbörjat en systematisk utbildning av ambulanspersonal vid vårdirkesskolorna och strävar efter att av ambulansmännen skapa en kår av medicinalpersonal med kunnighet inom detta område.

Styrelsen anför att många organisationer, exempelvis Röda Korset, vilka bedriver utbildning för olycksfallsvård, har inriktat denna på de trafikskadades hjälpbehov. Ävenså har tanken på att införa olycksfallsvård i körskoleutbildningen diskuterats. Något beslut i denna fråga föreligger dock ännu icke.

Medicinalstyrelsen anser att många av de råd som kan givas i en instruktion som den föreslagna är mycket enkla och lätta att följa och samtidigt betydelsefulla, exempelvis i fråga om placeringen av den medvetlöse i ett framstupa sidoläge för att hålla andningsvägarna fria. Styrelsen finner uppfattningen om värdet av dylika instruktioner divergerande men säger sig hålla före att de skulle kunna vara till nytta liksom information genom massmedia, främst TV.

En prototyp till anvisningar finnes redan i en av Röda Korset utgiven broschyr »Om detta händer kan Du hjälpa».

Rikspolisstyrelsen anför att erfarenheten visar att allmänheten ofta står rådlös inför svårare trafikolyckor och icke sällan ingriper felaktigt vid omhändertagande av offer för olyckorna.

Styrelsen anser det angeläget att trafikanterna på lämpligt sätt ges kunskap om hur man i väntan på sakkunnig hjälp skall förfara med trafikskadade personer och ansluter sig till motionärernas förslag.

Utskottet

Som framgår bl. a. av remissyttrandena över motionerna har olika undersökningar visat att många som omkommit vid trafikolyckor skulle kunnat överleva om de på olycksplatsen blivit omhändertagna på ett riktigt sätt. Det kan härvid ofta vara fråga om att i avvaktan på sakkunnig hjälp vidta förhållandevis enkla åtgärder, exempelvis för att förhindra kvävning, stoppa blödning eller motverka eller häva chock. Det är enligt utskottets mening angeläget att kunskaper om vad som bör göras för att lämna första hjälp vid trafikolyckor når så många som möjligt. Man bör härvid söka sig

fram på olika vägar — propaganda genom massmedia, inslag i skolundervisningen och i förarutbildningen eller annan upplysning direkt till bilförarna. Det får vidare anses som en viktig angelägenhet inte endast för det allmänna utan även för många enskilda organisationer, exempelvis Nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande, Röda Korset, motororganisationerna och, inte minst, försäkringsbolagen att verka för en ökad spridning av kunskaper i förevarande ämne.

Utskottet anser sig icke böra gå närmare in på de många detaljspörsmål som här anmäler sig men vill framhålla, att den i motionerna framförda tanken på en kortfattad instruktion som skall vara lätt tillgänglig i alla bilar enligt utskottets mening är värd att pröva. Däremot anser sig utskottet icke kunna taga ställning till frågan hur en sådan instruktion lämpligen bör distribueras. Motionärerna föreslår att den skall utsändas tillsammans med bilskattekvittot. Även andra sätt för distributionen kan tänkas, exempelvis att den knytes till överlämnandet av körkortet, försäkringshandlingarna eller besiktningsinstrumentet. Över huvud taget torde frågan om behovet av åtgärder från statens sida kunna avgöras först efter särskilda överväganden.

Utskottet anser sig således icke kunna helt biträda motionärernas yrkande men vill med hänsyn till angelägenheten av att Kungl. Maj:t ägnar motionernas syfte uppmärksamhet hemställa,

att riksdagen i anledning av de likalydande motionerna I: 125 och II: 169 i skrivelse till Kungl. Maj:t giver till känna vad utskottet ovan anfört.

Stockholm den 1 november 1966

På allmänna beredningsutskottets vägnar:
NANCY ERIKSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Sörlin, Enarsson, Hellebladh, Hedlund, Yngve Persson, fru Elvy Olsson, herrar Helge Karlsson, Wirtén och Johan Olsson;

från andra kammaren: fru Eriksson i Stockholm, fru Jäderberg, herrar Dickson, Haglund, Larsson i Borrby, Nilsson i Bästekille, Hyltander, Johansson i Växjö, Andersson i Örebro och Björk i Göteborg.